

STANOWISKA ZIEMOWITU JESIENNEGO
COLCHICUM AUTUMNALE L.
NA ŁĄCĘ KOŁO WSI BARTAĞ

JERZY CZARNOCKI

R. R. Z. D. Bęsia

Przy przeglądzie łąk położonych nad rzeką Łyną w obrębie wsi Ruś i Bartąg w roku 1959 znaleziono stanowisko *Colchicum autumnale*. Położone jest ono o około 7 m po prawej stronie drogi idącej przez most na rzece Łynie ze wsi Bartąg do stacji Hodowlano-badawczej Bartążek w odległości około 35 m od mostu. Stanowisko to ma kształt kolisty o średnicy 15 m. Gleba jest dość zwięzła, piaszczysto-gliniasta. Rośliny dobrze uformowane, stare; przy czym co roku można zauważyć pojawienie się nowych roślin.

Zwierzęta tam wypasane unikają zimowitu, a wobec braku jego zwalczania, rośliny rozwijają się swobodnie; stanowisko to leży poza zalewem wodami Łyny nawet przy najwyższym poziomie wód. Najbliższe zabudowania występują dopiero z drugiej strony Łyny w odległości około 200 m.

Stosując skalę dziesięciostopniową można wymienić następujące grupy roślinne występujące w obrębie stanowiska *Colchicum autumnale* L. Trawy: 7.5 (*Poa pratensis* L.; *Festuca rubra* L. ssp. *genuina* Hack.; *Phleum pratense* L. *Festuca pratensis* Huds.; *Agrostis alba* L.). Motylkowe: 1.5 (*Trifolium repens* L.; *Trifolium pratense* L.; *Lotus corniculatus* L.). Pozostała roślinność: 1.0 (*Potentilla anserina* L.; *Leontodon autumnalis* L. *Plantago lanceolata* L. *Ranunculus acer* L.; *Odontites serotina* Lam.). Rośliny zimowitu jesiennego posiadają bulwy wyraźnie jajowate, wielkości 3 do 5 cm, okryte dość grubą, brunatną łupiną. Liści ozimkowych zazwyczaj 3, około 4 cm szerokości, nagich, zasychających wraz z owocem. Kwiaty, barwy lila występują jedynie jesienią. Długość ich waha się w granicach 15—17 cm, korona 6 działkowa, ilość kwiatów 3. Torebka nasienna podłużnie jajowata 3—5 cm długa, rozdęta, cienko-błoniasta, wielonasienna. Nasiona kuliste, brunatne, 0,9—1,7 mm długie, początkowo nieco lepkie.

Fazy rozwojowe zimowitu przedstawiają się jak następuje:

Fazy	1959	1960	1961	1962
Ruszenie wiosną	12.4; 23.4	24.4; 2.5	17.4; 10.5	2.5; 17.5
Wysunięcie torebki nasiennej	17.5; 28.5	24.5; 5.6	7.6; 18.6	19.6; 28.6
Zeschnięcie liści	25.6; 7.6	2.7; 14.7	10.7; 23.7	21.7; 29.7
Kwitnienie	12.9; 19.9	21.9; 29.9	10.10; 21.10	19.9; 30.10
Zakończenie wegetacji	12.10; 25.10	24.10; 7.11	27.10; 10.11	5.11; 15.11

Data pierwsza w każdej fazie obserwacyjnej oznacza początek fazy, przy czym obserwację zapisuje się dopiero, gdy przynajmniej 10% roślin weszło w odnośną fazę. Data drugiej oznacza czas, gdy co najmniej 80% roślin wkroczyło w daną fazę.

Dokonując przeglądu zasięgów *Colchicum autumnale* L. tak w naszym kraju, jak i krajach sąsiadujących widzimy, że tak źródła nasze, jak i zagraniczne dość jednoznacznie określają jego zasięgi występowania. Jun-dziłł (8), (powołując się zresztą na Kluka) wyznacza zasięg jego na północy do Podlasia włącznie; Szafer, Kulczyński i Pawłowski (21 i 22) ograniczają zasięg tej rośliny do Dolnego Śląska, Mazowsza i Polesia, ponadto Szafer (20) ogranicza zasięg występowania *Colchicum autumnale* L. głębokością przeciętnego zamarzania gleby. Golonka (4) ogranicza zasięg występowania do południowej części kraju po wyżynę małopolską i Roztocze. Ralski, Grzyb i Tołwińska (15) wymieniają jako miejsce występowania głównie hale i łąki karpackie, z rzadka tylko dopuszczająca wystąpienie na niżu; Pawłowski, Medwecka-Kornaś A. i Kornaś J. (1) stwierdzają występowanie *Colchicum autumnale* L. w zespole *Gladiolo-Agrostetum* na kośnych łąkach podtatrzańskich. Rozpatrując warunki nowego stanowiska oraz dane z literatury stwierdzić można, że:

1. Dotychczasowo znane zasięgi *Colchicum autumnale* L. — Zimowitu jesiennego ograniczają się do południa kraju.
2. Poza określonymi zasięgami występują jedynie okazy dziczące, lub specjalnie hodowane.
3. Warunki stanowiska wskazują na to, że roślina nie została tam przeniesiona, ani przez człowieka, ani też przez rzekę.
4. Roślina ta nie jest znana przez ludność miejscową.
5. Wszystkie te dane, jak również swobodny rozwój rośliny, mimo dość dużego stopnia przemarzania gleby wskazuje na to, że stanowisko to jest stanowiskiem naturalnym.